

УЗАГАЛЬНЕННЯ

Узагальнення судової практики розгляду Лугинським районним судом Житомирської області цивільних справ про спори, що виникають із сімейних правовідносин за I – півріччя 2017 року

Сім'я є первинним та основним осередком суспільства. Сім'ю складають особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки. Подружжя вважається сім'єю і тоді, коли дружина та чоловік у зв'язку з навчанням, роботою, лікуванням, необхідністю догляду за батьками, дітьми та з інших поважних причин не проживають спільно. Дитина належить до сім'ї своїх батьків і тоді, коли спільно з ними не проживає. Сім'я створюється на підставі шлюбу, кровного споріднення, усиновлення, а також на інших підставах, не заборонених законом і таких, що не суперечать моральним засадам суспільства.

Відповідно до ч. 3 ст. 51 Конституції України, ч. 1 ст. 5 СК України держава бере на себе обов'язок щодо охорони сім'ї, дитинства, материнства та батьківства, а також створення умов для зміцнення сім'ї. Це головне загальне положення, яке стосується сім'ї, визначає її значення в суспільстві та ставлення до неї держави. Держава здійснює по відношенню до сім'ї державну політику, яка є складовою соціальної політики України. Мета державної сімейної політики полягає у забезпеченні сприятливих умов для всебічного розвитку сім'ї та її членів, найповнішої реалізації сім'єю своїх функцій і поліпшення її життєвого рівня, підвищення ролі сім'ї як основи суспільства.

Саме на суди покладається забезпечення можливості збереження сім'ї, недопущення порушення права дитини на утримання після розірвання шлюбу, забезпечення реалізації прав дитини на життя, охорону здоров'я, освіту, соціальний захист та всебічний розвиток.

Протягом I-го півріччя 2017 року до Лугинського районного суду Житомирської області надійшло 67 цивільних справ відносно спорів що виникають з сімейних правовідносин, надійшло за звітний період 45 справ (залишок нерозглянутих справ на початок звітнього періоду 22 справи): із зазначеної кількості розглянуто 50 справ, з ухваленням рішення 43, із них: заочно 6, із задоволенням позову 43, в тому числі: із закриттям провадження у справі 2, із залишенням зави без розгляду 5, залишок нерозглянутих справ на кінець звітнього періоду 17, із них провадження в яких зупинено 1.

До спорів, що виникають із сімейних правовідносин відносяться:

- спори про розірвання шлюбу;
- спори про стягнення аліментів;
- спори про встановлення батьківства або материнства;
- спори про позбавлення батьківських прав;

Протягом I-го півріччя 2017 в провадженні Лугинського районного суду Житомирської області знаходилось 26 справ про розірвання шлюбу, надійшло за звітний період 18 справ (залишок нерозглянутих справ на початок звітнього періоду 8 справи): із зазначеної кількості розглянуто 16 справ, з ухваленням рішення 16, із них: заочно 3, із задоволенням позову 16,

залишок нерозглянутих справ на кінець звітнього періоду 10, із них провадження в яких зупинено 1.

Суд при розгляді справ зазначеної категорії використовував надану йому законом можливість відкласти розгляд справи для примирення подружжя, особливо за наявності неповнолітніх дітей, у межах встановленого ч. 5 ст. 191 ЦПК шестимісячного строку за обґрунтованим клопотанням подружжя чи одного з них.

Питання про відкладення судового розгляду і визначення строку для примирення вирішувалось після з'ясування обставин справи з урахуванням фактичних взаємин подружжя, мотивів та причин розлучення шляхом постановлення ухвали в нарадчій кімнаті.

Основними причинами розірвання шлюбу сторони вказували:

- 1) непорозуміння між сторонами, різні характери і погляди на життя;
- 2) зловживання алкоголем з боку відповідача, сварки і бійки на ґрунті пияцтва;
- 3) небажання утримувати сім'ю і вести спільне господарство;
- 4) інші причини.

Рішення суду у справах про розірвання шлюбу відповідали вимогам ст. 215 ЦПК. У них, зокрема, було зазначено дату й місце реєстрації шлюбу, час та причини фактичного його припинення, мотиви, з яких суд визнав збереження сім'ї можливим чи неможливим, обґрунтовані висновки з приводу інших заявлених вимог. У резолютивній частині рішення наведені відомості, необхідні для реєстрації розірвання шлюбу в органах ДРАЦС (найменування органу, що зареєстрував шлюб, дата реєстрації, номер актового запису), прізвища подружжя до шлюбу і згідно зі свідоцтвом про його реєстрацію, рішення про залишення прізвища особі, яка змінила його під час реєстрації шлюбу, чи відновлення дошлюбного прізвища.

Проголошена Конституцією України охорона сім'ї державою полягає, зокрема, в тому, що шлюб може бути розірвано в судовому порядку лише за умови, якщо встановлено, що подальше спільне життя подружжя і збереження сім'ї стали неможливими. З цією метою суд при вирішенні позовів про розірвання шлюбу, повно й всебічно з'ясовував фактичні взаємини подружжя, мотиви та причини розлучення, забезпечував участь у судовому засіданні, як правило, обох сторін та вживав заходів до примирення подружжя.

Протягом I-го півріччя 2017 в провадженні Лугинського районного суду Житомирської області знаходилось 25 справ про стягнення аліментів, надійшло за звітний період 13 справ (залишок нерозглянутих справ на початок звітнього періоду 12 справ): із зазначеної кількості розглянуто 21 справу, з ухваленням рішення 16, із них: заочно 3, із задоволенням позову 16, в тому числі: із закриттям провадження у справі 1, із залишенням зави без розгляду 4, залишок нерозглянутих справ на кінець звітнього періоду 4.

Переважає кількість позовів подається на стягнення аліментів на утримання однієї неповнолітньої дитини у розмірі 1/4 від усіх видів заробітку, але не менше 30 відсотків прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку щомісячно.

Позовні заяви про стягнення аліментів в основному відповідали вимогам чинного законодавства, до них додавалися необхідні документи. У деяких справах інформація про місце перебування та роботи отримувалася зі слів позивача, оскільки відповідач знаходився на заробітках або працював у приватних підприємств без належного оформлення.

Справи про стягнення аліментів розглядалися у строки, встановлені законодавством.

Позбавлення батьківських прав є крайнім заходом сімейно-правового характеру, який застосовується до батьків, що не забезпечують належного виховання своїх дітей. Такий захід може застосовуватися тільки за рішенням суду. Конституція України гарантує дітям усі права, необхідні для їхнього розвитку і життя.

Позбавлення батьківських прав є, з одного боку, засобом захисту прав дитини, а з другого — заходом впливу на батьків, які неналежним чином виконують свої батьківські обов'язки стосовно дитини. Частиною 1 ст. 164 СК встановлено вичерпний перелік підстав для позбавлення батьківських прав.

Зокрема, мати, батько можуть бути позбавленні батьківських прав, якщо вони:

1) не забрали дитину з пологового будинку або з іншого закладу охорони здоров'я без поважної причини і протягом шести місяців не виявляли щодо неї батьківського піклування;

2) ухиляються від виконання своїх обов'язків по вихованню дитини;

3) жорстоко поведуться з дитиною;

4) є хронічними алкоголіками або наркоманами;

5) вдаються до будь-яких видів експлуатації дитини, примушують її до жебракування та бродяжництва;

б) засуджені за вчинення умисного злочину щодо дитини.

Кожна дитина має право на проживання в сім'ї разом з батьками, або з одним із них, на піклування батьків. Право дитини на отримання належного сімейного виховання виникає у неї з народження.

Так Протягом I-го півріччя 2017 в провадженні Лугинського районного суду Житомирської області знаходилось 10 справ про позбавлення батьківських прав, надійшло за звітний період 9 (залишок нерозглянутих справ на початок звітної періоду 1 справа): із зазначеної кількості розглянуто 8 справ, з ухваленням рішення 8, із них: із задоволенням позову 8, залишок нерозглянутих справ на кінець звітної періоду 2.

При розгляді справ даної категорії суд чітко дотримувався вимог Конституції України та законів України інших нормативно правових актів.

При розгляді справ про позбавлення батьківських прав до участі в судовому засіданні згідно із ч. 4 ст. 19 СК України та Закону України "Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування" обов'язково залучається орган опіки та піклування. Відповідно до положень ст. 19 СК України орган опіки та піклування обов'язково подавав до суду письмовий висновок щодо вирішення спору на підставі відомостей, одержаних у результаті обстеження

умов проживання дитини, батьків, інших осіб, які бажають проживати з дитиною, брати участь у її вихованні, а також на підставі інших документів, які стосуються справи.

Відповідно до ст. 165 Сімейного кодексу України право на звернення до суду з позовом про позбавлення батьківських прав мають один з батьків, опікун, піклувальник, особа, в сім'ї якої проживає дитина, заклад охорони здоров'я, навчальний або інший дитячий заклад, в якому вона перебуває, орган опіки та піклування, прокурор, а також сама дитина, яка досягла чотирнадцяти років.

Справи про позбавлення батьківських прав відповідно до ст. 109 ЦПК України розглядалися судами за місцем проживання відповідача, яке визначалося відповідно до ст. 29 ЦК України.

Протягом I-го півріччя 2017 в провадженні Лугинського районного суду Житомирської області знаходилось 2 справи про встановлення батьківства, надійшло за звітний період 2 справи: із зазначеної кількості розглянуто 2, з ухваленням рішення 1, із них: із задоволенням позову 1 справа, із залишення заяви без розгляду 1.

Усі справи про спори, що виникають із сімейних правовідносин розглядалась у встановлені законом процесуальні строки, з дотриманням норм матеріального та процесуального права. Рішення та ухвали судів відповідали вимогам, встановленим ЦПК України.

Судді в повній мірі досліджували обставини справи, визначали характер спірних правовідносин, завжди правильно визначали норму матеріального закону, який підлягав застосуванню до вказаних правовідносин, чітко і неухильного дотримувалися норм чинного законодавства при розгляді цивільних справ, забезпечуючи своєчасне вирішення питань відкриття провадження у справах, належну підготовку справ до розгляду, розгляд справ протягом розумного строку, підвищення особистої відповідальності за якісний та оперативний їх судовий розгляд, дотримання правил підсудності, належне складання та оформлення процесуальних документів, реагування на випадки порушення законодавства відповідними учасниками правових відносин.

У мотивувальній частині рішення судді викладали встановлені судом обставини, що мають значення для справи, їх юридичну оцінку, а також оцінку всіх доказів, розрахунки, з яких суд виходив при задоволенні грошових, майнових та немайнових вимог, чітко викладали резолютивну частину, яка повинна містити висновки по суті не забуваючи при цьому зазначати в ній висновок суду про розподіл судових витрат.

Проблемних питань при вирішенні спорів що виникають з сімейних правовідносин у суддів Лугинського районного суду Житомирської області не виникало.

Помічник судді

Б.О. Бабичко